

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. גנב והקיף גנב והחליף גנב ונתן במתנה גנב ופרע חובו גנב ופרע בהקיפו גנב ושלח סבלונות בבית חמיו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.....2
- ב. דבכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה.....2
- ג. הכא יש שליח לדבר עבירה.....6
- ד. גנב והקדיש מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים.....6
- ה. גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותם ... משלם תשלומי ארבעה וחמשה אבל גנב וטבח ומכר ברשותם פטור היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או הוציאו מרשות בעלים ומת חייב.....7
- ו. נתנו לבכורות בנו ... והיה מושכו ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת חייב.....8
- ז. כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרינן.....9
- ח. וכשם שהקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות נקנית בכסף בשטר ובחזקה.....10
- ט. שכירות דמטלטלין.....11
- י. ראוהו שהטמין בחורשין וטבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ... שהכישו במקל ... כיון דקא מטמרי מנייהו גנב הוא.....11
- יא. גזלן היכי דמי ... כגון בניהו בן יהוידע ... כגון בעלי שכם.....12
- יב. אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל מגדלין בסוריא ובמדברות של ארץ ישראל.....13
- יג. אין מגדלין תרנגולין בירושלים מפני הקדשים ולא כהנים בארץ ישראל מפני המהרות.....14
- יד. אין מגדלין חזירין בכל מקום.....15
- טו. לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת.....15
- טז. אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' ריס.....16
- יז. שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה.....16
- יח. משהה הוא קודם לרגל שלשים יום וקודם משתה בנו ל' יום ובלבד שלא ישהה את האחרונה שלשים יום.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף עט.

א. גנב והקיף גנב והחליף גנב ונתן במתנה גנב ופרע חובו גנב ופרע בהקיפו גנב ושלח סבלונות בבית חמיו משלם תשלומי ארבעה וחמשה

כבר התבאר לעיל דף עח: שהגונב שור או שה וטבח או מכרו חייב בתשלומי ד' וה', בין שטבח ומכר לפני יאוש או לאחר יאוש, וכן אם גנב¹ ונתן לאחר במתנה², או שנתן לאחר לטבח וטבח, או שנתן לאחר למכור לו ומכר האחר, משלם תשלומי ארבעה וחמשה³. וכן אם פרע בחובו, או שהחליפו באחר, או שלחו בסבלונות לבית חמיו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

ב. דבנל התורה כולל אין שליח לדבר עבירה

כבר התבאר במסכת קידושין דף מב: ולעיל דף נא. שבכל דבר שלוחו⁴ של אדם כמותו, חוץ מלדבר עבירה שאין שלוחו של אדם כמותו דקיימא לן אין שליח לדבר עבירה. ומכל מקום חייב בדיני שמים⁵.

¹ שם הלכה י

² שהמתנה בכאן בכלל מכירה משום דדומיא דטביחה הוא כל זמן שמשתמש לו. מ"מ שם

³ שהרי יש שליח לדבר עבירה בטביחה ומכירה.

⁴ רמ"א ונו"כ חו"מ קפב א

⁵ כן משמע בש"ך סימן קפב סוף סק"א שמ"מ חייב המשלח מדיני שמים, דלא גרע מגרמא, ולשיטתו בסימן לב סק"ג (עי' כסף הקדשים שם שמחלק בין משלח לד"ע לשאר גרמות, ובשד"ח כללים מערכת הא' כלל קצח מחלק בין שליח בשכר לבין שליח בדיבור), ולסברתו נראה דה"ה בשליח בר חיובא אליבא דכו"ע דאשלד"ע, והמשלח פטור, אם אין לשליח לשלם חייב המשלח מדיני שמים, וכן משמע ברמב"ם ה' רוצח, ואף על פי שאפשר לחלק בין רוצח לשאר עבירות, לא מסתבר לחלק כן, וכן משמע בב"י ביו"ד סוף סימן קנב בשם רי"ו, וכ"כ בפת"ש סימן לד סק"ו בשם שו"ת שב"י, ואפילו מתעה את חבירו לגנוב חייב מדיני שמים,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ודוקא שהשליח בר חיוב, אבל אם אינו בר חיוב הרי הוא שליח⁶ אפילו לדבר עבירה, וכאילו עשאו המשלח. ויש חולקים⁷.

לפיכך השולח שליח לגנוב⁸, אף על פי שנתכוין השליח לגנוב עבור המשלח, המשלח פטור⁹, והשליח חייב¹⁰, ואין אומרים שלוחו של אדם כמותו, מפני שאין שליח לדבר עבירה.

⁶ רמ"א שם ובסימן שמח סוף סעיף ח בשם יש אומרים, והיינו בחש"ו, וכן בעכו"ם (ואף על גב דעכו"ם מצווה על גניבה, מ"מ אינו בתורת תשלומין, ולענין זה מיקרי לאו בר חיובא, וכן נראה מדברי הנוב"ק אעה"ז סימן עה, עיין שם, ובמה שהקשה בנה"מ סימן שמח סק"ד דא"כ יהא אמירה לעכו"ם אסור משום שליחות לד"ע, עי' טבעת החושן מ"ש ליישב), והיינו כלישנא דרבינא בגמרא (ב"מ דף י ע"ב) דהיכא דשליח לאו בר חיובא יש שלד"ע, ומדברי הסמ"ע סימן תיח ס"ק כז נראה שסובר כדעת הרמ"א. והש"ך בסימן קפב הביא דברי הנ"י שבקטן לכו"ע יש שלד"ע, כיון שאין לו דעת כלל הוי כחצר דלכו"ע חייב המשלח.

⁷ הש"ך בסימן קפב סק"א (וכן בסימן שמח סק"ו) האריך להוכיח שדעת רוב הפוסקים להלכה כלישנא דרב סמא שאינו מחלק אלא היכא דבע"כ מותיב לה. ובערוה"ש מפרש כונת הרמ"א כשהשליח לא ידע שהוא גניבה, וגם זה מיקרי שליח שאינו בר חיוב, כיון דלא שייך ביה מעם דדברי הרב וכו', אבל הערוה"ש סובר שגם בשליח שוגג אשלד"ע והמשלח פטור, עיין שם.

⁸ רמ"א ונו"כ חו"מ שמח ח

⁹ ומשבא לידו, על אף שאינו חייב באונסין כיון שאינו גנב, אבל פשוט שצריך להחזיר החפץ לבעלים, דלא גרע משאר אדם שבא לידו חפץ גנוב שחייב מדין השבת אבידה, וכ"ש בזה שאמירתו גרמה לגניבה. וכ"כ בשו"ת מהר"ם מלובלין סימן פא שהקשה אמאי פטור באומר לו לגנוב ואינו מתחייב מדין השבת אבידה, ולא עדיף מלוקח מגזולן שחייב להחזיר, ומהא דאין שלד"ע אין להקשות, דאפשר דהיינו דוקא כשמתה הבהמה קודם שבא ליד המשלח, אבל כשבא לידו יתחייב, ותיריך דאה"נ שחייב להחזיר הגניבה, ומ"ש הריב"ש שאין המשלח מתחייב היינו קודם שבאה הגניבה לידו, ולכן אינו נפסל לעדות משום כך. כתב בערך ש"י סימן שמח בשם שו"ת בית יעקב סימן מד שהמסית חבירו לגנוב מחויב להשתדל להחזיר הגניבה, וכתב הע"ש שכן נראה עפ"י דברי המ"ז ביו"ד סימן קס ס"ק יא שאע"פ שאין שלד"ע מ"מ עושה איסור דנתקיימה מחשבתו, ומשמע שאין עליו חיוב השבה אלא חיוב השתדלות לבטל האיסור שנעשה בגרמתו, ועי' שו"ת צ"צ חו"מ סימן מו, ועי' שו"ע סימן שפ סעיף ב בדין אומר לחבירו להזיק, ויתבאר בדיני נזיקין.

¹⁰ ומשמע שאע"פ שלא נתכוין השליח לקנות לעצמו אמרינן דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, וחייב השליח גם באונסין, ומשמע שכל דיני גנב עליו. כ"כ בפתחי חושן חלק ה פרק ד הערה סז ובנה"מ סימן רצב סק"ה הסביר דלא בעינן כונה לקנות בגניבה, שהרי אפילו הגביה ע"ד להזיק נעשה גזול, ועיי"ש ובקצה"ח בדין שליחות לד"ע בשליחות יד, ומשמע מדברי הנה"מ שבמקום שיש שליח לד"ע אם השליח עושה מעשה שנוי קונה המשלח, עיין שם. וכתב בקצה"ח שאם שלח שליח לגנוב עבור שניהם ונתכוין השליח לגנוב עבור שניהם, משמע מדברי רש"י שנתחייבו שניהם מטעם מינו דוכי לנפשיה וכו', אבל מדברי התוס' משמע דדוקא כשהגביהו שניהם חייבים, וכ"כ בשער משפט, ובשו"ת חת"ס חו"מ סימן קלג כתב בפשיטות שאם הגביה אחד מהם השני פטור. ועיין בשו"ת עונג יום טוב סימן קסה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם לא ידע השליח שהחפץ אינו של משלח, השליח פטור¹¹, ונחלקו הפוסקים אם המשלח חייב¹², וכן אם לא היה השליח בר חיוב התבאר שיש אומרים שהמשלח חייב¹³.

יש אומרים¹⁴ שאם הוחזק השליח שיעשה השליחות, לעולם חייב המשלח.

¹¹ כ"כ הש"ך סימן שמח סק"ו דלכו"ע פטור, וכ"כ בשם המהרש"ל, ובנה"מ שם סק"ג מפרש בדברי הנ"י שמ"מ חייב בחיובי שומרים, ואף על פי שלא קבל שמירה כלפי הבעלים, כיון שנתרצה להיות שליח לגנב נעשה שומר לבעלים אמנם אם אמר לו הגנב המשלח ליקח חפץ פלוני בתורת שאלה, והוא לא ידע שהוא של אחר, לכאורה משמע מדברי הנ"י שנעשה גם שואל של הבעלים, כמו שמצינו בשוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר, דאמרינן תחזור פרה לבעלים הראשונים, ועיין בנה"מ ובשו"ת עונג יום טוב סימן קסה במנח"פ סימן שמח הקשה הרי גם כשהשליח לא ידע למה פטור, סו"ס מויק הוא שחייב אף בשוגג, ובקצה"ח סימן כה סק"א כתב דדוקא מויק חייב בשוגג אבל גנב בשוגג פטור, עיין שם. ועי' עוד בשד"ח כללים מערכת הא' פאת השדה כלל מט שדחה דעת האומרים שדין שלד"ע בשוגג תלוי גם בשגגת המשלח, וכתב עוד בשם שער המלך ה' מעילה שאם יש צד שהשליח לא יעשה שליחותו, לכו"ע אין שלד"ע בשוגג, עיין שם. ופשוט דכל מה שנאמר לפטור השליח או המשלח, היינו כשאין הגניבה בעין, אבל כשהגניבה בעין, חוזרת לבעלים מכל מי שנמצא בידו.

¹² בסמ"ע סימן שמח סק"כ ובש"ך סק"ו (וכן בסימן קפב סק"א) הביאו בשם הד"מ שהביא דברי המרדכי שאם לא ידע השליח והוא שוגג, חייב המשלח, דהו"ל כחצר דבע"כ מותיב ליה, ודעת הנ"י שאפילו בשליח שוגג אין שלד"ע, והש"ך האריך להוכיח כדעת הנ"י, וכן נראה שהסכים בקצה"ח סק"ד, וכן בטורי אבן חנינה דף י ע"א, והתוס' בפ' מרובה כתבו דכל שהשליח שוגג הו"ל כחצר דלכו"ע קונה בגניבה, משום דבע"כ מותיב לה, וגם שוגג הו"ל כבע"כ, וגם אינו בר חיובא דשוגג הוא (והסביר בקצה"ח סימן ערה סק"ג דאע"ג דהשליח לא נתכוין לקנות, והרי גנב וגזלן צריך קנין להתחייב באונסין, מ"מ כיון ששלחו של אדם כמותו, מהני כונת המשלח למעשה השליח ונתחייב באונסין). והפוסקים הקשו על דברי התוס' ממעילה ומיואב דמשמע דשוגג מיקרי בר חיובא, וכתב בנה"מ דשאני מעילה שיש לחייב את השליח משום דהוי ליה לעיוני, ולכן חייב גם שוגג בכפרה, וכן יואב לא היה לו לסמוך על דוד, משא"כ בהך דגנב שציוה לשומר להוציאו מבית בעלים, שמסתמא היה באופן שהחפץ לא היה משתמר, וא"כ היה הגנב בעצמו יכול ליטול החפץ, ונמצא שמוטל ומצוה על השומר ליטול החפץ עכ"פ משום השבת אבידה, נמצא שבשעת משיכה הוי כבעל ברחו מותיב ליה, עיין שם, ולכאורה דבריו דחוקים מאד, וגם בטבעת החושן תמה דמ"מ היה לו ליטול החפץ ע"ד להחזירו לבעלים האמיתי, ועי' שו"ת נוב"ק אהע"ז סימן עה. דברי משפט סימן שמח סק"ג, דברי חיים דיני שלוחין סימן א, ומשמע בש"ך סימן רצב סק"ד שבמקום שאין שליח לד"ע, אף על פי שאין לשליח לשלם, המשלח פטור עיין שם.

¹³ בדעת הרמ"א ובנה"מ קפב שם סק"א כתב שבמקום שיש שלד"ע לאו מדין שליחות הוא, והעלה שנחלקו הראשונים בזה, שלדעת התוס' אין שליחות לקמן כלל, אבל לדעת הריטב"א דוקא לענין קיום המעשה בעיני דין שליחות, ולענין גניבה שקניני הגנב וגם חיוב אונסין הוא בנדר עונש חייב המשלח אפילו ע"י קמן, וכן כששלח הבעירה ביד חש"ו אם אמר להם להזיק חייב המשלח, והסכים עמו בערוה"ש, ובדברי משפט סימן קפב כתב בדעת הנ"י שאין כונתו לחייב המשלח מדין שליחות, אלא כשם שאם נכנסה בהמה לחצר חבירו ונעל בפניה חייב, ה"נ אם אמר לקמן לגנוב חייב מדין מויק, דודאי יעשה כן, ודוקא כשאמר לו לגנוב מפלוני, אבל אם אמר לו סתם לגנוב מודה הנ"י דפטור, ובשם בנו כתב ע"פ דברי הנה"מ בסימן קפב גבי פועל עכו"ם שעשה הגניבה קונה כאילו נעשתה ההגניבה מכחו, ה"נ בקמן שלא הגיע למדת צרור וזורקו שאמר לו להגביה הגניבה הוי כאילו הוא עצמו הגביה, עיין שם, וגם במלוא הרועים ערך שלד"ע מחלק בין קמן שלא הגיע לשיעור צרור וזורקו דהוי כחצר, אבל אם הגיע הוי כשליח שלא ידע, עיין שם, ועי' דברי חיים דיני שלוחין סימן ב.

¹⁴ רמ"א שפח טו, דכיון שהוחזק בכך לא שייך לפוטרו מסברא דדברי הרב וכו', והסכים עמו בשו"ת שבוי"ח ח"א סימן קסד, אפילו לדעת הפוסקים שאף בשליח דלאו בר חיובא אשלד"ע, אבל הש"ך שם חולק וסובר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שליח בשכר או פועל י"א¹⁵ שהרי הוא כיד בעל הבית אפילו לדבר עבירה והרי זה כאילו עשה משלחו או בעל הבית, וי"א¹⁶ שגם בזה אין שליח לדבר עבירה והפועל או השליח חייב.

האומר לחבירו קרע כסות זה וסובר הקורע שהוא של האומר והוברר שהוא של אחר, הקורע פטור¹⁷.

שוכר פועל לתקן אצלו והפועל גרם נזק לשכן, כשהפועל יכול לעשות התיקון מבלי לגרום נזק, ודאי לאו שלוחו הוא במעשה הנזק¹⁸. אולם כשאי אפשר לעשות התיקון מבלי לגרום נזק, כגון לקדוח חור בקיר שבינו לשכן, או להעמיד חבית על הגג וכיוצא בזה, כיון שהפועל הוא בר דעת עליו לידע שיגרום בזה נזק, הרי זה כשליח להזיק וכדין שלד"ע, ואם הפועל אינו יודע שבזה יגרום נזק לאחרים, ואפילו במקום שלא

שאפילו לדעת הפוסקים שבלאו בר חיובא יש שלד"ע, אם השליח הוא ישראל אין המשלח חייב במה שהוחזק בכך, עיין שם. וגם בכנה"ג סימן קפב הביא בשם שו"ת לחם רב שסובר שבשליח ישראל, אפילו רשע גמור לאו ברי הזיקא הוא, שמא יחזור בתשובה, אבל מדברי הרשב"ץ משמע שאפילו ישראל אם הוחזק לאנס ומוסר חייב המשלח, והכנה"ג מחלק שאפשר שלא חייב הרשב"ץ. אלא בהחזק למסור אבל בלא הוחזק למסור אפילו רשע גמור אמרינן דברי הרב וכו' (בש"ך סימן שפח ס"ק סה כתב בשם רש"ל דבעכו"ם יש שלד"ע לחומרא והש"ך חולק, ונראה שאף לדעת הרש"ל היינו דוקא לכתחלה, אבל אין להוציא ממון מטעם יש שליחות לעכו"ם לחומרא). עוד כתב בכנה"ג בשם הלחם רב שאם אנס המשלח את השליח והפחידו בדברים, חייב המשלח, וב"כ בפעמוני זהב סימן קפב בשם דרשות מהרי"ד..

¹⁵ בשו"ת מהרי"א סאד"ח סימן קמח כתב שבשליח בשכר דינו כאית ליה שותפות בגויה, ואמרינן מינו דזכי וכו', ומועיל אפילו לד"ע, עיין שם, ולכאורה יש מקום לדבריו בשליח בשכר לפי אחוים, ואפשר שאף השע"מ יודה לזה, אבל בשכר קצוב מה שותפות אית ליה בגויה, וצ"ע פתחי חושן שם ובמחנ"א ה' שותפין סימן ח משמע דבפועל יש שלד"ע

¹⁶ בשער משפט סימן קפב סק"א, שאפילו לדעת האומרים ששליח בשכר אמרינן ידו כיד בעה"ב אפילו במקום שאין דין שליחות, כגון באינו בר שליחות (עי' פתחי חושן חלק ג פרק יא הערה יב), בשליחות לדב"ע לא אמרינן ידו כיד בעה"ב, ובמשפ"ש ריש סימן קפב כתב שמדברי רש"י ב"ק דף נג ע"א משמע שגם בשכיר אין שלד"ע, וכן מדייק מדברי התרה"ד שהובא בב"ש וח"מ באהע"ז סוף סימן ה. ועי' שו"ת מהרי"ץ ח"ב סימן קעד שסובר ג"כ שבד"ע אין שליח אפילו בשכר, ודחה הוכחת המחנ"א מהא דיד פועל ויד עבד, דדוקא בדבר שהוא משועבד לו, וכן בעבד שגופו קנוי לו, אמרינן ידו כיד בעה"ב, אבל בדבר עבירה שאין כח לא לבעה"ב ולא לפועל לעשות לא שייך שליחות אפילו בשכר

¹⁷ מחנ"א ה' נזקי ממון סימן ז וכמ"ש התוס' דכל שאינו יודע וסבור שהוא שלו פטור, דהוי אונס גמור, ולגבי חיוב האומר לכאורה תלוי במחלוקת בדין שליח שוגג בדבר עבירה (עי' דיני נגיבה פרק ד סעיף כג), אלא שאפשר שכאן לכו"ע חייב, ולא משום שליחות אלא מדין ברי הזיקא, וכמ"ש הריטב"א גבי שולח את הבעירה ביד חש"ו שאם אמר לו להזיק חייב, וב"כ הרשב"ץ (הביאו הרמ"א סימן שפח סעיף טו) שאם השליח מוחזק לעשות כן חייב, וב"ש כשסבור שאומר לו לקרוע כליו משום שצריך לשבריו.

¹⁸ פתחי חלק ו פרק א הערה מד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

היה יכול לידע, המזיק פטור, ואם הבעה"ב יודע שבודאי יבא נזק לאחרים יש מקום לחייבו מדינא דגרמי משום דהוי ברי הזיקא¹⁹.

ג. הנא יש שליח לדבר עבירה

כבר התבאר לעיל דף עא. שחידשה תורה בטביחה ומכירה²⁰, שיש שליח לדבר עבירה, והעושה שליח למכור או לטבוח, חייב המשלח בד' וה'.

ד. גנב והקדיש מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים

כבר התבאר לעיל דף עו. שאם גנב וטבח²¹ או מכר ואחר כך הקדיש משלם תשלומי ארבעה וחמשה, ואם הקדיש ואחר כך טבח או מכר אף על פי שהקדישו קדשים קלים משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה²². במה דברים אמורים בשהקדיש אחר יאוש, אבל אם הקדיש לפני יאוש אינו קדוש ואם טבח או מכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

¹⁹ ועכ"פ לבתחלה כשמזמין פועל לעשות תיקון (ואף כשעושה בעצמו) בודאי שיש להזהר ולהזהיר את הפועל מנזק העלול להגרם לשכנו, וכ"ש כשיודע שא"א לעשותו מבלי לגרום נזק שצריך לבקש רשות מהשכן, וזה יכול לעכב עליו עד שיתחייב באופן המועיל לתקן כל נזק, ואף נזקי גרמא, ונראה שבאופן זה אין השכן יכול לעכב עליו מדין כופין עמ"ס, וכ"ש כשהתיקון הוא הכרחי לבעה"ב, ואם אין זה תיקון הכרחי אלא שזה רוצה להוסיף ולשפץ ביתו בדבר שלא היה עד עתה יש לדון אם חייב לסבול נזק ואי נוחיות מפני רווחתו של זה, ואפילו ע"ד לשלם, וקצת יש להוכיח ממ"ש הרמ"א בסימן שיב סעיף א בדין משכיר שרוצה לתקן הבית המושכר שיכול השוכר לעכב עליו, אלא שמבקשים ממנו שיעשה לפנים משוה"ד (עי' דיני שכירות פרק ה סעיף י), וכבר נהגו שכל מי שרוצה לשפץ ביתו מביא חמרי בנין וחול ומניחם על פתח הבית וגורם לכלוך ואי נעימות ולפעמים גם נזק ממש לשאר השכנים ואין מוחין, ונראה כמ"ש הפוסקים שע"ד כן עושים שלאחר זמן ירצה גם השני לעשות כן (עי' פרק ח), ומצינו בשו"ע סימן תיו שאף ברה"ר מותר להניח חמרי בנין לצורך בנין (עי' פרק ח סעיף לד), ועכ"פ בודאי מוטל עליו לעשות כל שביכולתו למעט הנזק ולקצר הזמן כדי למנוע סבל מיותר מהשכנים, וכ"ש שמוטל עליו לסלק הפסולת מיד עם גמר העבודה ולנקות החצר והגישה לבית ולהחזיר הדבר לקדמותו, ועי' להלן הערה פד, ועי' עוד להלן בדיני שכנים כמה פרטים בדין כופין עמ"ס.שם

²⁰ טור שם, וילפינן טביחה ממכירה מה מכירה א"א אלא ע"י אחר, והיינו הלוקח, ה"נ בטביחה חייב ע"י אחר, והביאו הסמ"ע סימן שנ סק"א. כתב בהגהות חכמת שלמה שאם היה השליח מי שאינו בר שליחות, אין המשלח חייב, שלא ריבתה תורה אלא שליחות לדבר עבירה, אבל כשאינו בר שליחות, הרי יש בזה פסול אחר, עיין שם שהאריך בזה, אבל בקצה"ח סימן רצב סק"א הביא מדברי המהרי"ט בחידושו לקידושין שכתב שחייב טביחה ומכירה ע"י אחר הוא משום שנהנה, ולפי"ז אפילו ע"י מי שאינו בר שליחות חייב כיון שנהנה, וכשם שבמכירה לקמן או לעכו"ם חייב, ה"נ בטביחה, עיין שם.

²¹ רמב"ם הלכות גניבה פרק ב הלכה ו

²² לשיטתיה אזיל דכתב למעלה דגונב דבר שהוא קדש אפי' קדשים קלים פטור מכפל וד' וה' כיון שכבר הקדישו מה שטבח ומכר אח"כ הו"ל כאילו גנב מבית הקדש דפטור מכפל וד' וה' דכבר חל ההקדש כיון שהוא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

י"א²³ שאם הקדישו הקדש בדק הבית, משלם ד' וה', מה לי מכרו לשמים
מה לי מכרו להדיוט. ויש שאין מחלקים²⁴.

**ה. גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותם ... משלם
תשלומי ארבעה וחמשה אבל גנב וטבח ומכר ברשותם
פטור היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור
הגביהו או הוציאו מרשות בעלים ומת חייב**

הגונב ברשות הבעלים²⁵, הואיל והגניבה עדיין היא ברשותן פטור מן הכפל,
והבהמה חוזרת בעינה, וכן אם טבח ומכר שם ברשותן פטור מד' וה', ואם
הגביה הגניבה נתחייב משום גונב אף על פי שעדיין לא הוציאה מרשות
הבעלים.

לאחר יאוש כמ"ש רבינו אחר כך דכיון דאיכא יאוש ושינוי רשות דהיינו מה שהקדישו חל מיד ההקדש ופטור
אח"כ מכפל וד' וה' להקדש זולת לנגב דמשלם לו כפל כיון שכבר נתחייב בכפל קודם שחל ההקדש
²³ השנות הראב"ד שם ועיין מ"מ שביאר סובר הר"א ז"ל כך מכח הברייתא דתניא התם גנב והקדיש חייב
והוא ז"ל וקצת המפרשים הקשו ממנה על המשנה ששינוי שהוא פטור ותיירצו ז"ל מתניתין בקדשי מזבח
ברייטא בקדשי בדק הבית. רבינו ז"ל סובר דאין זה אמת דסבירא להו דפליגא ברייתא אמתני' דאם איתא
דמתני' בקדשי מזבח וברייטא בקדשי בדק הבית כיון דסתם שוורים למזבח קיימי ה"ל לברייטא לפרושי וכן
נמי אי מתניתין דוקא בקדשי מזבח ליפלוג וליתני בדידה בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בד"ב וכו' אלא
ודאי משנתנו בכל גוונא וברייטא בכל גוונא ופליגא אמתני' וליתא ודחינן לה מקמי מתניתין וע"כ השמיטה
הרב אלפסי ז"ל.

²⁴ דעת הרמב"ם ועיין אבהא"ז וסבור הייתי לומר דטעמא דבקדשי בה"ב לא הוי ההקדש כמכירה הוא משום
דיש להבעלים רשות לפדותו ולזה קיימא ואין מי שיעכב בידם. ולכן אף שצריכים לשלם כסף מ"מ לא דמי
למכירה דהגוף נמכר ואינו יכול לפדותו. ונראה דטעם הרמב"ם דסובר דאפי' קדשי בה"ב לא אמרינן מה לי
מכרו הוא מטעם אחר משום דכמו דאם הפקיר הגנב ודאי אינו חייב דו"ה דהפקר לא הוי כמכירה כיון שלא
מכר לשום אדם והבעלים זכאים בו כמו כל אדם. ה"נ הקדש אף דאמרינן ע"ז רשות הקדש ורשות גבוה ובי
גזא דרחמנא מ"מ כל עניני הקדש הכל הוא בשביל ישראל ובהמ"ק בעצמו הוא בית המקדש של ישראל וכל
מה שהוקדש אליו הוא בשביל ישראל. ולכן נאמר דמה דאמרינן מכרו לשמים מעיקרא תורא דראובן והשתא
תורא דראובן אין הפי' כמו דפירש"י דקאי על הגנב אלא דקאי על הבעלים דאפי' קדשי מזבח מכיון שאנו
רוצים לומר דהוי מכירה להקדש אמרינן דכל ההקדש הוא של ישראל ויש להבעלים בזה זכות כמו לכל ישראל
ואין אחר ששייך לו כל הבהמ"ק וכל הקרבנות ולכן לא הוי כמכירה.
²⁵ רמב"ם הלכות גניבה פרק ב הלכה מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כיצד, גנב טלה מן הדיר והיה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור, והגבילה חוזרת בעינה לבעלים²⁶, הגביהו או הוציאו מרשות הבעלים לסימטא או לרשותו או רשות שניהם ומת חייב. אבל משך לרה"ר אינו חייב²⁷. ויש מחייבים.

גנב ברשות²⁸ הבעלים²⁹ והוציאה וטבחה או מכרה חוץ מרשותו, או שגנב והוציא חוץ מרשותו וטבח או מכר ברשותו, משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

ו. נתנו לבכורות בנו ... והיה מושכו ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת חייב

גנב בהמה³⁰ ונתנו שם בבית הבעלים לבכורת בנו³¹, ולבעל חובו, או לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר והיה מושכו זה שניתן לו ויודע הוא שגנבו הנותן³², ומת, פטור הגנב³³ והשומר או המקבל, כיון שהגנב לא קנהו עדיין³⁴ הרי אלו כגונבין מרשות הבעלים כנוכר.

²⁶ שהרי לא נתחייב באונסי כיון שלא קנאו בקניני גביהו. הלכה למשה שם

²⁷ דומיא דקנין שנתבאר במח"מ סי' קצ"ו סי"ח כן כתבו התוס' בפרק מרובה (דף ע"ט) ד"ה או. אך בפ' אלו נערות (דף ל"א) ד"ה וברשות כתבו בשם ר"י דלרבינא גנב מתחייב באונסין אפי' משכו לרה"ר אף דלקנין לא קני ואף דרב אחא פליג עליה אפשר דהלכתא כרבינא אך מסתימת דברי הפוסקים נראה דס"ל דחייב הגנב אינו אלא במקום דמהני קנין, ועיין בתשובת מהרימ"ט ח"מ סי' פ"ח יע"ש. משנה למלך שם.

²⁸ שם הלכה יח

²⁹ ברמב"ם הוסיף ואחר שידעו שגנבה ועיין במעשה רקח שכתב זו שהוסיף רבינו ואחר שידעו שגנבה וכו', דמשמע דאם לא ידעו ישתנה הדין, לא ידעתי מנא ליה. ועיין גם במטה אשר שם אני הצעיר לא ידעתי למה הוצרך הרמב"ם ז"ל לומר ואחר שידעו שגנבה הוציאה דמאי איכפת לן אם ידעו שגנבה או לא, ועיין בטור חו"מ סי' ש"נ סי"ד שלא כתב כן וצ"ע לענ"ד.

³⁰ רמב"ם שם הלכה יח ומפרש רבינו ז"ל פטור וחייב על המושך או המגביה והוא בעל חוב או השומר אלא שמ"מ קשה לפירושו דאמר שם איתמר נמי א"ר אלעזר כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים והתם הוי פירושו להתחייב השומר במשיכה אפילו לדעת רבינו ז"ל וכמ"ש בפ"ב מהלכות שכירות כדרך שתקנו חכמים משיכה בלקוחות וכו' ופירש שם ה"ה ז"ל כן וא"כ היכי תלי הא בהא דאמרינן לעיל תקנו משיכה בשומרינן דהתם איירי להיות השומר גנב לפירוש דרבינו ז"ל ואין הדברים דומים וצ"ע. לח"מ שם

³¹ בראב"ד בהשגות שם פירשו ה' בשומר לאו בנתנו בבית בעלים קאמר ואף לא בגנב אלא מילתא באנפי נפשיה היא, כלומר לומר שיש משיכה בשומרים ותליא אם משכו בבית בעלים או לאו.

³² מ"מ שם

³³ כפירוש האחרון ברש"י

³⁴ ולהכי אינו כגונב אחר הגנב שפטור מכפל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הגביהו זה שניתן לו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת, י"א³⁵ שחייב השומר או בעל החוב שניתן לו, מפני שעדיין לא הוציאו הגנב מרשות בעליו, ונמצא הם הגנבים, ואם לא ידעו שהוא גנוב שניהם פטורין. וי"א³⁶ שאם לא ידעו שהוא גנוב חייב הגנב במשיכת השומר או השאר אבל השומר או השאר פטור שיש שליח לדבר עבירה כיון שלא ידעו שהוא גנוב אבל אם ידעו שהיה גנוב, פטור הגנב וחייב השליח שאין שליח לדבר עבירה.

ז. בדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרי

המקבל חפץ³⁷ לשמור בין שומר חנם ובין שומר שכר השוכר והשואל י"א³⁸ שאין נעשה שומר עליה להתחייב בשמירתה כל אחד כדינו, עד שימשוך במקום הראוי למשיכה³⁹ או שיעשה קנין אחר הקונה בלוקח.

לפיכך השומר שכר בין השומר ובין הבעלים יכולין לחזור בהם עד שימשוך או עד שיעשה אחד מדרכי הקנין, וכן אינו חייב בגניבה ואבידה עד שיעשה אחד מדרכי הקניה, ויש אומרים⁴⁰ אף על גב שיכול לחזור בו עד שימשוך

³⁵ דעת הרמב"ם שם

³⁶ דעת תוס' עיין הלכה למשה שם, וכמו שהתבאר לעיל מסמ"ע סימן שמח סק"כ ובש"ך סק"ו (וכן בסימן קפב סק"א) שהביאו בשם הד"מ שהביא דברי המרדכי שאם לא ידע השליח והוא שונג, חייב המשלח, דהו"ל כחצר דבע"כ מותיב ליה, ודעת הג"י שאפילו בשליח שונג אין שלד"ע, והש"ך האריך להוכיח כדעת הג"י, וכן נראה שהסכים בקצה"ח סק"ד, וכן בטורי אבן חגיגה דף י' ע"א, והתוס' בפ' מרובה כתבו דכל שהשליח שונג הו"ל כחצר דלכו"ע קונה בגניבה, משום דבע"כ מותיב לה, וגם שונג הו"ל כבע"כ, וגם אינו בר חיובא דשונג הוא

³⁷ שו"ע ונו"כ שז ב

³⁸ שמה שנאמר בדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו בשומרי, ומפרשו הרמב"ם [המוכר בציונים אות א'] דקאי אחרת המשכיר או השוכר, וגם אחריות השמירה שאינו מתחייב עליה עד שעשה השוכר והוא הדין שאר שומרים משיכה ומאז חייב בכל חד כדינו. וכתב הש"ך רצא יג שכן נראה עיקר

³⁹ לבוש שם ובערוה"ש (סעיף יג) כתב בשם הג"י דאע"ג דמשיכה במו"מ אינו מועיל ברה"ר, משיכה בשומרים מועיל, כיון שהוציאו מרשות בעל החפץ, והתוס' ס"ל שגם בשומרים אינו מועיל, עיין שם, ועי' אמרי בינה

⁴⁰ דעת התוס' [ב"מ צט. ד"ה כך] וכן דעת הטור והרא"ש וסיפתו ס"ל דלא קאי אחריות השמירה, דאשמירה חייב מיד משסילק הבעל נפשו ע"י הבטחת השומר שהבטיחו לשמור כל חד כדינו, ובזה נתבאר טעם מחלוקת שתי הדעות שכתב המחבר, ועיין דרישה. סמ"ע שם ב' ועיין שו"ע סימן רצא סעיף ה בדיעה ראשונה, ועי' סימן שג (סעיף א) לענין ש"ש, וסימן שמ (סעיף ד) לענין שואל. וכתב הקצה"ח שז א בשם הנמוקי' בשם יש מפרשים שלא אמרו שתיקנו משיכה בשומרים אלא בשוכר ושואל שיש להם קנין בגוף החפץ, דשאלה ושכירות ליומיה ממכר ומתנה היא, ושייך בזה קנין משיכה, אבל בשומרים למה לנו לתקן משיכה, שאיך יתחייב בעה"ב בשכרו של שומר מפני משיכתו של שומר שלא יכול לחזור בו, ונראה כונתו עפ"י דברי הקצה"ח דלעיל שלענין

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

או עד שיעשה אחד מדרכי הקנין, לענין שמירה להתחייב עליהם בגניבה ואבירה חייב מיד כשסלקו הבעלים שמירתם מעליה מדעת השומר⁴¹.

ח. וכשם שהקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות נקנית בכסף בשטר ובחזקה

שכירות קרקע⁴² נקנה בכסף ובשטר ובחזקה⁴³, והכנסת כליו לבית השכור נחשב חזקה⁴⁴. ונחלקו הפוסקים⁴⁵ אם נקנה בקנין סודר. ולענין שכירת חדר במלון וכדומה עיין הערה⁴⁶

חייבי שמירה מתחייב משנסתלקו הבעלים משמירה, אבל לענין חזרה אף משיכה לא יועיל, דלא שייך משיכה בדבר שאין לו קנין בגופו, ולכאורה לפי סברא זו אף השומר יכול לחזור בו, אבל מדברי הנמוקי נראה שעכ"פ מהני משיכה לגבי שומר שלא יוכל לחזור אבל לא לגבי המפקיד שיתחייב בשכרו של שומר, ומ"מ משהתחיל בשמירה ממש, מסתבר שאף לשיטה זו מתחייב המפקיד בשכרו, מדין התחיל במלאכה עכ"פ. וכתב הנ"י בשם הר"ן (וכ"כ בקצה"ח בשם הרמב"ן) שחלק על שיטה זו, שאף בשומרים מהני משיכה מדין התחיל במלאכה, ואין בעה"ב יכול לחזור בו לאחר משיכה, שזכה השומר בשכרו. והקשה הקצה"ח דא"כ למה לי משיכה, הא משהתחילו במלאכה הוי קנין, וה"נ משנסתלקו הבעלים ליהוי כהתחלת מלאכה, ותירץ בדרך אפשר שבלא משיכה לא מיקרי התחלה במלאכה

⁴¹ ונראה במעמא דתוס' והרא"ש דנתחייבו השומרים תיכף משנסתלקו הבעלים משמירה דהו"ל דין פועל דמשהתחילו במלאכה הוי להו קנין וכמבואר ריש פרק האומנין (שם עו, ב) ובמור וש"ע סימן (של"ב) [של"ג] (סעיף ד'). ובנימוקי יוסף פרק השואל (נו, א בדפי הרי"ף) כתב דאית דמפרשי דהא דתיקנו משיכה בשומריין היינו דוקא בשואל ושוכר דקנו גוף הדבר לדידהו מהני משיכה, אבל בשומר חנם ושומר שכר לא מהני משיכה כיון דלא קנו גוף הדבר. והרמב"ן סובר דמהני משיכה משום דהו"ל משיכה כמו התחילו במלאכה דהוי קנין אצל הפועלים ומש"ה בשומר חנם ושומר שכר מהני משיכה ע"ש. וקשה לי דא"כ למה לי משיכה הא פועלים משהתחילו במלאכה אינן צריכין לשום קנין וא"כ ה"נ משהתחילו לשמור ונסתלקו הבעלים משמירה ליהוי התחלה וכמ"ש בשיטת תוספות והרא"ש. ואפשר דס"ל להרמב"ן דעיקר התחלה בשמירה מכי משכו לרשותן אבל כל זמן שלא משכו לרשותן לא הוי התחלת השמירה. קצוה"ח שם א ועיי"ש עוד

⁴² שו"ע ונו"כ שמו א

⁴³ ופשוט שאם מחזיק שלא בפני המשכיר צריך שיאמר לו לך חזק וקני, כמבואר בסימן קצב (סעיף ב) לגבי מכירה, ומבואר עוד שם שמסירת מפתח לא הוי קנין, ומ"מ הוי כאמירת לך חזק וקני, וה"ה בשכירות ⁴⁴ במהנ"א (הלכות שכירות סימן א) שהכנסת כליו לבית המושכר הוי חזקה, וכ"כ בנה"מ (סימן קצב סק"ו), ונקנה לו החצר או הבית גם לכלים אחרים, וכן בכל תשמיש שעושה בבית המושכר, אלא שכתב הנה"מ דהיינו דוקא לענין קנין זכות ההשתמשות, אבל שיקנה לו חצר המושכר בקנין חצר צריך דוקא חזקה המועלת במכירה דהיינו נעל גדר וכו', עיין שם במעמו.

⁴⁵ בשו"ע קצה ט

⁴⁶ ויש לדון בשכירות חדר במלון, שלכאורה נראה שאין משכירים גוף החדר, אלא זכות ללון או לדור בו, והוי כדירת בית, ולא מיבעיא כשמזמין חדר סתם ואינו קובע איזה, פשוט שאין כאן דבר מסוים שיחול עליו דיני קנין, אלא אפילו כשמייחד לו חדר מסוים, נראה שאין זה קנין בגוף החדר, אלא לדור בו, וכן בדמי מינוי במקוה או כיוצא בזה נראה שאין כאן משום שכירות, וזה פשוט יותר שהרי אינו מייחד לו מקום מסוים, ואפילו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף עט:

ט. שכירות דמטלטלין

שכירות מטלטלין, בין בהמה ובין כלים ושאר דבר המיטלטל, נקנה באחד מדרכי הקנין שבמכירת⁴⁷ מטלטלין⁴⁸ כגון במשיכה, הגבהה או קנין חצר או קנין סודר, וכן באגב קרקע, ויש אומרים⁴⁹ שנקנה בכסף, ויש אומרים⁵⁰ שגם התחלת שימוש בחפץ המושכר הוא קנין.

לאחר קנין השכירות אין שניהם יכולים לחזור⁵¹.

י. ראוהו שהטמין בחורשין וטבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ... שהכישו במקל ... כיוון דקא מטמרי מנייהו גנב הוא

במקום שמייחד לו מקום מסוים, נראה שאין זה אלא זכות השתמשות וגם כולל שימוש מים שהיא מכר ולא שכירות, וכן נראה לדון במקומות ביהכנ"ס בזמננו (לאפוקי מדיני מקומות ביהכנ"ס המוזכרים בפוסקים שהיו מוכרים המקומות ממש, ודנו על זה מדיני ירושה ומשכנתא וכיוצא בזה) שמשלמים בכל שנה עבור מקום ישיבה, שאינו אלא זכות ישיבה, ואף הלשון מוכיח כן, פתחי חושן חלק ד פרק ד הערה א.

⁴⁷ כן בשאר קנינים, וכתב בנה"מ (סוף סימן קצב) שאין קנין שכירות מועיל בדבר שלא בא לעולם או שאינו ברשותו (עי' פרק א סעיף ד), אבל אם היה לו בשעת קנין, אף על פי שאין לו עתה נתחייב להעמיד לו חפץ כזה, ובסימן שטו (סק"א) מסתפק הנה"מ במשכיר לו חפץ זה ולא היה אז ברשותו, דאע"פ שבמכר כה"ג לא קנה משום שאינו ברשותו, בשכירות אפשר דהוי כחיוב הנפק להעמיד לו חפץ כזה,

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שו"ב

⁴⁹ בשו"ע קצח ו בשם י"א נחלקו הראשונים בזה, שהרמב"ן (ב"מ דף צט ע"ב) מדייק מדברי רש"י ששכירות מטלטלין אינו נקנה בכסף, כשם שאינו נקנה במכירה, וכ"כ המאירי שם, אבל הרמב"ן עצמו וכן הריטב"א סוברים שלא אמרו מעות אינן קונות אלא במקח וממכר משום שמא יאמר לו נשרפו חטיף בעליה, משא"כ בשכירות דלא שייך טעם זה, שהרי גוף החפץ נשאר שלו ובודאי יציל, נקנה בכסף, והסכימו האחרונים לדיעה זו, עי' פת"ש ובאחרונים שם, מהנ"א (ה' קנין מעות סימן י), שער משפט (סימן קצח סק"ג), אמרי בינה (דיני גבית חוב סימן יב) וחק"ל (חו"מ סימן קמג). ובד"ג (כלל קה סימן א) כתב בשם שו"ת הר הכרמל (חו"מ סימן י) שאם נתן לו כסף בתורת קנין לכו"ע אינו יכול לחזור, ואם לא אמר בתורת קנין אלא נתן לו כסף סתם תליא בפלוגתא, עיין שם.

⁵⁰ נה"מ (סימן שו סק"א), שתחלת שימוש הוי קנין הן לענין הזרה והן לענין חיובי שומרים ועי' פת"ח (ח"ג) דיני פקדון ושאלה (פרק ט סעיף כג), והריטב"א (בסוגיא דב"מ הנ"ל) כתב דגם חזקה הוי קנין בשכירות מטלטלין, ולא הקשו בגמרא אלא לענין שטר (ופשוט ששטר אינו מועיל במטלטלין כשם שאינו מועיל במכירת מטלטלין), ובערך ש"י (סימן שו) מדייק מדברי רש"י שם שהתחלת מלאכה הוי קנין אבל לא חזקה, עיין שם.

⁵¹ שו"ע סימן שו סעיף ב, והיינו שזכה השוכר בזכות ההשתמשות בחפץ, והמשכיר זכה בשכרו,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

היה עדר ביער ובא אחד לגונבם כיון שהכיש את הבהמה וטמנה⁵² בתוך האילנות והעצים, חייב בתשלומי כפל, ואם טבחה או מכרה שם משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

יא. גזלן היכי דמי ... כגון בניהו בן יהוידע ... כגון בעלי שכם

איזהו גנב, הלוקח ממון חברו בסתר ואין הבעלים יודעים⁵³,

איזהו גזלן⁵⁴, הלוקח ממון חברו בחזקה, כגון שחטף מידו מטלטלים, או שנכנס לרשות חברו שלא ברצון הבעלים ונטל משם כלים, או שתקף בעברו או בבהמתו או בכליו ונשתמש בהם, או שירד לשדה חברו ואכל פירותיה⁵⁵, וכל כיוצא בזה, ואין חילוק בין גנב לגזלן⁵⁶ אלא לענין תשלומי כפל וד' וה'.

⁵² פירשו התוס' ורש"י ז"ל שהגנב עצמו נטמן ומעמייהו דמשום הכי פריך והא לא משך דכיון דהיה סבור שהוא עצמו נטמן והלך שם וטבח והבהמה לא זזה ממקומה לכך פריך הכי אבל לרבינו דמפרש דהטמין לבהמה מנין לו דלא הכיש הבהמה ומשכה להטמין, ומיהו אין זו קושיא דאפשר דהנהיגה בקול והטמין ולכך פריך הכי ותירץ דהכיש במקל אבל הנהיגה בקול לא הוי משיכה בשומר אף על גב דקורא לה ובאה הוי קנין לענין בהמה כדכתב רבינו פרק ב' מהלכות מכירה מ"מ הא לא דמיא ויש סעד לפירוש רבינו מ"ש בגמרא וכיון דראוהו גזלן הוא ואם הוא עצמו נטמן אף על פי שראוהו לא הוי גזלן דהרי זה כגנב בפני שנים וכדחוקשה לרש"י ז"ל והוצרך לידחק ולרבינו ניהא דהוא אינו נטמן אלא הבהמה היא הנטמנת ולכך פריך דכיון דהוא אינו נטמן הוא כגזלן ומשני מכל מקום כיון דמטמין הבהמה הוי גנב. לח"מ שם מכל מקום לענין דינא אין חילוק בין שני הפירושים ובין הטמין הגנב עצמו ובין הטמין הבהמה וגנבה גנב מקרי וחייב בכפל ודו"ה. הלכה למשה שם

⁵³ שו"ע ונו"כ שמה' ג, וכתב הסמ"ע בשם הטור דלא דוקא כשאין הבעלים יודעים, אלא תלוי בכונת הגנב אם רוצה להטמין עצמו שלא יראוהו הבעלים ה"ז גנב, ובש"ך סימן שנ"ג משמע שכל שאחר יודע מכך לא מיקרי גניבה (אמנם מ"ש הש"ך שאם זיכה התמורה לגנב ע"י אחר לא מיקרי גניבה משום שזה יודע, לכאורה אינו מוכרח, דאפשר שיודע שזוכה עבור הגנב, אבל אינו יודע שזה תמורת גניבה), ועי' מדרש רבה בראשית פ' נד שאם גנב בפני תשעה מיקרי גנב ובפני עשרה מיקרי גזלן, ומדברי הפוסקים לא משמע כן, ועי' ש"ך סימן א סק"ח ובבאה"ט שם ובמ"ש בפעמוני זהב שם. ועי' אבן האזל פ"א מה' גניבה.

⁵⁴ שו"ע שנ"ט ז ובסימן רנט סעיף א שהמגביה אבידה ע"מ שלא להשיבה לבעלים עובר משום לא תגזול
⁵⁵ בשו"ע סימן שלז סעיף יח כתב שפועל האוכל שלא בשעת מלאכה (וה"ה באופן שלא הותר לו לאכול, כמבואר בשו"ע שם), עובר בל"ת ופירש הסמ"ע שם ס"ק לח דהיינו לא תגזול, עיין שם.

⁵⁶ כמבואר ברמב"ם פ"א מה' גניבה, ובזוה"ק אין גובין תשלומי כפל וד' וה', וכמ"ש הרמ"א סימן שמח סעיף ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

יב. אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל מגדלין בסוריא ובמדברות של ארץ ישראל

כבר התבאר במסכת תענית דף כה. שאין מגדלים⁵⁷ בהמה דקה ככבשים ועיזים בארץ ישראל, באזורים בהם מצויין שדות או גינות, ואפילו קושרה בבית וכל שכן בדיר אסור⁵⁸. מפני שדרכם לרעות בשדות של אחרים והיזקם מצוי, ואפילו אין הבהמה שלו אין אדם חוטא ולא לו, אסור כיוון שדרך בהמה דקה לצאת ולהזיק, גזרו⁵⁹ מחששא שתצא בלי ידיעת הרועה ותזיק.

ואף בהמה גסה אין לרעות, אלא יש לגדלה ברפת במקום שמור ולהאכילה במקומה, או למוסרה לרועה שישמרנה שלא תיכנס לשדות אחרים⁶⁰.

ואין איסור⁶¹ זה ממצות התלויות בארץ, אלא כל מקום שיש ישוב ישראל, ומצויים שם שדות וכרמים של ישראל אסור⁶².

⁵⁷ שו"ע ונו"כ ה"מ תמ א

⁵⁸ סמ"ע שם א

⁵⁹ והחמירו בזה כדי להרחיק מההיזק שאסור לאדם שיוזק את חבירו ואפילו כשמשלם אם הנזק מוכן ומצוי בכל עת. ערוך השולחן חושן שם סעיף א

⁶⁰ הא דאמרין בפ"ק דב"מ (ה' ע"ב) דרועה בהמות אחרים כשר. דאין אדם חוטא ולא לו. היינו דוקא בבהמה גסה, דמותר להשהותה בביתו. א"כ מותר ליתן לרועה אף בשדה, ולא חיישינן. אבל בהמה דקה דאסור להשהותה אפי' בבית ובקשירה. ק"ו לרעות בשדה. ואין חילוק למגדל שלו למגדל של אחרים. ומעמא, לפי שאי אפשר לשומרם, שלא ירוצו לשדות אחרים. ומהאי טעמא הרחיקו חכמים אפילו בבית ובקשירה. אבל גסה אפשר לשומרה. ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ז סימן לה

⁶¹ ביאור הגר"א שם. ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן רכז "והנה האיסור בא"י נגזר מכח תרתי טעמא, איסור גזל שדרכן לרעות בשדות אחרים, ומשום ישוב א"י, ולרב שם דעשה בכל בא"י בדבר זה משום דאיכא שם רוב ישוב ישראל ס"ל דאהני טעמא דגזל לחוד, וא"כ אסור בכ"מ דאיכא ישוב ישראל – אמנם להלכה הרבה ראשונים לא פסקו כרב דר' הונא חולק וה"ט דס"ל דהגזרה מעיקרא לא נגזרה רק בא"י, ובחז"ל אם יזיק בבהמותיו יתבע אותו לדין כמש"כ רש"י במשנתנו. ברם הא איכא לספוקי ארץ ישראל בלי ישוב ישראל מה דינו אם נשארה הגזרה אם לא ... וראיתי שדבר זה מחלוקת אבות העולם דרבינו בעל השו"ע הו"מ סי' ת"ט כ' והאידנא שאין מצוי שיהיו לישראל בא"י שדות נראה דשרי והוא דעת עצמו של הב"י בביאור הגר"א. איברא בכפתור ופרח פרק יו"ד כ' בפשיטות דנוהג גם בזמן הזה כשאין שדות ישראל דמטעם כבוד ישוב א"י גזרו וזה לא בטל וע"ש שהביא ראיות לשיטתו.

⁶² סמ"ע שם ב. ועיין בשולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות נזקי ממון סעיף מז שכתב גבי האיסור לעשות שובך בתוך העיר "ואם רוב גנות העיר של נכרים מותר אף בתוך העיר". וא"כ לכאורה ה"ה כאן אם רוב שדות של נכרים יהיה מותר לגדל. וכן דייק בפתחי חושן חלק ו (נזיקין) פרק ה הערה צה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ולפיכך בזמן הזה שאנו חיים כיום⁶³, שרובה של א"י נתישב מישראלים ובאזורים רבים רוב השדות שייכים להם, פשיטא ששייך איסור של גדול בהמה דקה בכל הלכותיו⁶⁴, ולפיכך מגדלים בסוריא, ובחור"ל, וכן בארץ ישראל ביערות ומדברות, ובכל מקום בו אין שדות ישראלים. וכן מגדלים במושבים וקיבוצים שיש להם שדות מרעה שלהם, ואין מקום לחשש⁶⁵.

י"א⁶⁶ שאם מגדלים בדיר, ומאכיל אותם בדיר ואינו נותן להם לרעות, מותר לגדל. וחלקו הפוסקים על דבריו, ואין להקל.

יג. אין מגדלין תרנגולין בירושלים מפני הקדשים ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות

ירושלים מקודשת משאר העיירות המוקפות חומה, שאוכלין קדשים קלים ומעשר שני לפנין מחומתה, ויש דינים מיוחדים שנאמרו בה⁶⁷ ומהם שאין

⁶³ וחזיתי בתקנות פתח תקוה [שכפי הנראה הכל נעשה בהסכמת הגר"ד זצ"ל, ובכתב ההתקשרות נאמר: וכל הנהגות של החברה יהיו רק על פי פקודתי בכל דבר, וכל התקנות המוסכמים ממני – קבלנו עלינו לשמור ולעשות], ושם נאמר, "בדבר איסור גידול בהמה דקה – קבלנו בדרך תקנה לוותר איש לאחיו והרשות נתונה לכל אחד לגדל כבשים, ולא עזים דברירי הזיקא, ובפירוש נאמר אם יזיקו ישלמו כדין אך ההיזק שהניזק והמזיק אינם יודעים מזה אז מחול לכל אחד מבני החברה". קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט
⁶⁴ וצ"ע על מה סומכים להקל בזמנינו אנו. שו"ת שבט הלוי שם. ועיין קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט "והלום ראיתי מה שדן בהר צבי חו"מ סי' קלו על טור חושן משפט סי' ת"ט, אם בזמנים שמצויים שדות בארץ ישראל שייכים ליהודים אם חזר האיסור למקומו, ופסק, "כיון שבמשך הזמן נתבטל האיסור והותר לישראל לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, וכמ"ש בשו"ע הנ"ל, שוב אין חזר הדין לאיסורו דהואיל ופעם אחת נתבטלה גזירת חכמים, כבר נפקע האיסור לגמרי וצריך מניין חדש לאיסורו, וכל זמן שלא נגזר מחדש הרי היא כגזירה חדשה שאין אנו גוזרים מעצמנו גזירות חדשות", והביא ראיה לזה מירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ה, ע"ש. ולפי האמור האיסור קיים בארץ ישראל לכולי עלמא, לדעת הטור, בארץ ישראל מעולם לא בטלה הגזירה, ולדעת הבית יוסף, עיקר התקנה והאיסור לא נוגע לארץ ישראל דוקא, אלא בכל מקום שקיים יישוב יהודי, נוהג האיסור של אין מגדלין, באופן שהאיסור אף פעם לא בטל".

⁶⁵ ולא גזרו כה"ג כמו כשרובו עכו"ם או במדבר, שמעיקרא לא גזרו אלא בחשש מצוי דגזל, ולא כשאין דרך בהמה דקה לגזול כמו בזמנינו. תשובות והנהגות כרך ד סימן שכב

⁶⁶ ובארץ חיים (סתהון) הביא בשם שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' פה דהא דאין מגדלין היינו דוקא בשילוח הרגל, אבל במכנים להם מזונות במקום שמור לא גזרו, דאי הכי תכבד העבודה ללשכת המלאים (בגמרא לכאורה משמע שהיו מביאים לקרבנות מחו"ל), ועוד דהוי גזירה שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בה, ובשם כסא רחמים על אדר"נ ותשובת עמודי אש כתב שתמהו על דברי הרמ"ע. פתחי חושן שם

⁶⁷ ואלו דברים שנאמרו בירושלים: אין מלינין בה את המת, ואין מעבירין בתוכה עצמות אדם ואין משכירין בתוכה בתים, ואין נותנין בתוכה מקום לגר תושב, ואין מקיימין בה קברות חוץ מקברי בית דוד וקבר חולדה שהיו בה מימות נביאים הראשונים, ואין נוטעין בה גנות ופרדסים, ואינה נזרעת ואינה נחרשת שמא תסרה, ואין מקיימין בה אילנות חוץ מגינת ורדים שהיתה שם מימות נביאים הראשונים, ואין מקיימין בה אשפה מפני השרצים, ואין מוציאים הימנה זיון וגזוזטאות לר"ה מפני אהל הטומאה, ואין עושין בה כבשונות מפני

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מגדלין בה תרנגולות מפני הקדשים, שלא יטמאום, כי דרך תרנגולים לנקר באשפה, ושמא יביאו עצם כעדשה מן השרץ ויטמאו את הקדשים⁶⁸. וכן הבהנים לא יגדלו מפני הטהרות שהם אוכלים תרנגולים בכל א"י.

יד. אין מגדלין חזירין בכל מקום

אמרו חז"ל לא יגדל⁶⁹ ישראל חזירין בכל מקום אפילו למשוה בהן עורות⁷⁰, ואפילו חזמנו לו, ואין צריך לומר לסחורה או ליתנם במתנה אפילו לפועליו הגוים שבלאו הכי אסור מן התורה⁷¹ לסחור בהם או לתת אותם⁷².

טו. לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת

אסור לגדל⁷³ כלב רע כלומר כלב שנושך או נובח, אלא א"כ הוא אסור בשלשלאות של ברזל וקשור בהן, משום דכתיב (דברים כב פסוק ח) ולא תשים דמים בְּבֵיתְךָ, וכשאינו קשור הוא נושך ומנבח ואשה שבאה לביתה מפלת מיראתו⁷⁴.

העשן, ואין הבית נחלט בה, ואינו מטמא בנגעים, ואינה נעשית עיר הנדחת, ואינה מביאה עגלה ערופה לפי שלא נתחלקה לשבטים. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ז הלכה יד

⁶⁸ רש"י שם

⁶⁹ שו"ע ונו"כ תט ב

⁷⁰ ומעמא שגזרו חז"ל וקללו על זה משום מעשה שהיה, כשצרו בני חשמונאי זה על זה שהיו שני אחים הורקנוס ואריסטובלוס שהיו מריבין על המלוכה בירושלים, היה הורקנוס מבפנים ואריסטובלוס בחוץ, ובכל יום היו אותן שבפנים מורידין דינרין להן מעל החומה מתרומת הלישכה בקופה לאותן שבחוץ לקנות להן תמידין והיו מעלין להן אותן שבחוץ את התמידין, היה שם זקן אחד אמר להן כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרין בידכם, למחר הורידו דינרין בקופה והעלו להם חזיר, באותה שעה אמרו ארור האיש שמגדל חזירין בכל מקום, ועל כרחך הגזירה היתה שלא לגדל אפילו למשוה בהן עורות, דאילו למוכרן לגוים אף מדאורייתא אסור כדכתבין טעמא בלבוש עמרת זהב סימן קי"ז

⁷¹ שכל הדברים האסורים באכילה מן התורה אף על פי שמותרים בהנאה, אם הוא דבר המיוחד לאכילה אסור לעשות בהם סחורה או להלוות עליו, ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו גוים אסור, דכתיב בהו בשרצים [ויקרא יא, יא] ושקץ יהיו לכם, ואמרו ז"ל [פסחים כג ע"א] יהיו בהווייתן יהו, כלומר לא יהיו לך עסק עמהן אפילו בסחורה, ומכאן נלמוד לאסור כל דבר המיוחד לאכילה שאסור בסחורה, כגון נבילות ושאר דברים האסורים.

⁷² שו"ע ונו"כ יו"ד יז

⁷³ שו"ע ונו"כ שם ג

⁷⁴ אך רם הוא קשור כיון דיודעין שהוא קשור לא מתיראין ממנו ואינן מפילות, וכלבים קטנים שאינם מזיקים אין חשש עיין כתב עת: תחומין ט, 190 – 171 גידול כלבים, נזקם והמסחר בהם מהרב יעקב נבון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אולם בעיר הסמוכה לספר מותר לגדלו שהוא שומר הבית, אבל קושרו ביום ומתירו בלילה. ולפיכך יש אומרים⁷⁵ שבימינו בכל ענין מותר, שצריכין לו ג"כ לשמור הבית כמו בעיר הסמוכה לספר, ופוק חזי מאי עמא דבר. מיהו אם הוא ידוע לכלב רע שיש לחוש שיזיק בני אדם, אסור ג"כ לגדלו אלא א"כ הוא קשור בשלשלאות של ברזל.

טז. אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' רים

אסרו חכמים⁷⁶ לצוד יונים בתוך הישוב מפני שהן של אחרים, לפיכך אין פורסין מלכודות ליונים אלא אם כן הרחיק מן הישוב ארבעה מילין, ואם היה ישוב כרמים אפילו מאה מיל לא יפרוש שהיונים של בעלי כרמים הם, וכן לא יפרוש בתוך השובבין אף על פי שהן שלו או של גוי או של הפקר ואף על פי שהרחיק מן הישוב מאה מיל מפני שהיונים באות לישוב השובבין.

יז. שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה

בית דין שנראה⁷⁷ להן לגזור גזירה או לתקן תקנה או להנהיג מנהג צריכין להתיישב בדבר ולידע תחלה אם רוב הצבור יכולין לעמוד בהן או אם אין יכולין לעמוד ולעולם אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה.

יח. משהה הוא קודם לרגל שלשים יום וקודם משהה בנו ל' יום ובלבד שלא ישהה את האחרונה שלשים יום

⁷⁵ ברמ"א שם

⁷⁶ רמב"ם הלכות גולה ואבדה פרק ו הלכה ח

⁷⁷ רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

למרות שאין מגדלין בהמה דקה כמו שהתבאר מכל מקום יכול להשהותה קודם לרגל וקודם משתה בנו ל' יום, והטבח לוקח ושוחט ולוקח ומשהה ל' יום עד יום השוק⁷⁸, עד שישחוט מעט מעט, ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר, אלא לוקח ושוהה בביתו כדי שלא תזיק⁷⁹.

⁷⁸ וכן כשרוצה לקבץ בהמות יחד. התירו לו להשהותם בביתו, כדי שיהיו מקובצים יחד, עד ל' למקחו. ים של שלמה שם

⁷⁹ ערוך השולחן שם סעיף ב מהמור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

